

## AMINTIRI DE NEUITAT DESPRE PAVEL ION PULBERE

Vasile GRATI, profesor univ., dr. hab.

În luna mai anul curent s-au împlinit 20 de ani de la trecere în nemurire a colegului nostru de muncă, ilustrul pedagog și organizator veritabil, om de omenie, a doctorului în științe biologice, conferențiar universitar, Pavel Ion Pulbere. Timpul trece foarte repede, se schimbă generațiile de studenți, cadrele didactice de la catedra și facultate, dar lipsa dumnealui printre noi, care l-am cunoscut, rămâne o rană adâncă și netălmăduită în suflet.

Domnul Pavel Pulbere s-a născut în satul Gașpar, raionul Edineț într-o familie de țărani. După absolvirea școlii medii în satul Parcova, își face studiile la facultatea de Biologie și Chimie a Institutului Pedagogic din orașul Bălți. În anii 1954-1957 continuă studiile în același domeniu la Institutul Pedagogic de Stat „T. G. Șevcenko” din orașul Tiraspol, iar după absolvirea cu mențiune i s-a conferit calificarea de profesor școlar de biologie și chimie. Conform repartizării, dumnealui își începe activitatea pedagogică la școala medie din centrul raional Telenești. În al doilea an de activitate (1958) dl Pulbere este ales secretar al Comitetului raional al Komsomolului din Telenești – o funcție foarte responsabilă pe acele timpuri încredințată unui tânăr capabil, cu calități morale și organizatorice înalte. După doi ani de lucru în școală, în anul 1959 Pavel Pulbere este invitat de către profesorul I. M. Procopet la Tiraspol, la Alma Mater, în calitate de asistent la catedra de Zoologie. Pe atunci la ocuparea posturilor vacante de asistent se invitau cei mai buni absolvenți ai facultății.

Pe domnul Pavel Pulbere l-am cunoscut din anul 1959 – primul an de activitate al dlui la Institutul Pedagogic de Stat „T. G. Șevcenko”, care a devenit mai pe urmă Universitatea de Stat din Tiraspol. Fostul lui profesor (dar și al meu), academicianul Boris Matienco avea păreri bune despre Pavel Pulbere. În promoția sa Pavel Pulbere se deosebea radical de ceilalți studenți. El se așeza în primele locuri din aula, mai aproape de profesor, și asculta foarte atent, era foarte ager, activ și făcea conspecte bune. În anul de învățământ 1959-1960 eu eram student al anului doi al universității, facultatea de științe naturale și geografie, specialitatea de Biologie și Chimie, pe care o absolvise și dl Pavel Pulbere în anul 1957. În anul 1960 după sesiunea de vară am avut aplicații de teren la botanică și zoologie. Eu am rămas foarte mulțumit de această activitate didactică. Aplicațiile erau de lungă durată – 21 zile lucrătoare la botanică și 21 zile la zoologie (sâmbetele erau lucrătoare). Universitatea nu avea secția fără frecvență, grupe cu studiu în limba rusă nu aveam. Șefii catedrelor alegeau din timp locul desfășurării aplicațiilor, fiind încheiate contracte. După sesiunea de vară, care coincidea cu sfârșitul anului școlar, catedrele ieșeau în câmp la aplicații pe teren. Împreună cu studenții și profesorii mergeau și laboranții catedrelor, care deserveau aplicațiile cu materiale și literatură. De regulă, contractele se încheiau cu școlile din sate sau centre raionale. Înainte de practică se organizau instructaje cu studenții, asemănătoare cu cele pentru practica pedagogică de acum. La instructajul din 1960 aplicațiile pe teren le-am efectuat în satul Morozeni,

raionul Orhei, în calitate de profesor-instructor o fost și Pavel Pulbere. Discursul lui a fost scurt, deoarece detaliile au fost citite de șefii catedrelor și de către alți conducători ai aplicațiilor pe teren. El s-a adresat studenților și le-a spus că, mergând prin păduri, se pot rătăci. În așa caz este necesar să strige cât pot, Hop-hop! Această expresie așa le-a plăcut la toți, și profesorilor și studenților, că ea a rămas mult timp în lexiconul facultății. Unii studenți, ca să atragă atenția celorlalți colegi, se rătăceau intenționat. Acum studenții nu se mai rătăcesc, nu mai strigă Hop-hop, fiindcă toți au telefoane mobile, dar nici aplicațiile de teren nu mai sunt cele de cândva. Scriind aceste rânduri, eu exprim părerea tuturor colegilor mei. După absolvirea universității, peste fiecare cinci ani, ne întâlneam și ne mai relaxam, ne aduceam aminte de viața studentească și de anii tinereții. Aceasta a fost inițiativa colegei mele Cecilia Vasilache, care a afirmat că, dacă roata vremii s-ar întoarce înapoi, ar mai dori să mai facă odată aplicațiile pe teren la botanică și zoologie, deoarece a uitat multe specii de plante și animale.

În acea perioadă studierea florei și faunei Moldovei era încă la început de cale, profesorii întâlneau multe specii necunoscute. Noi, studenții, veneam obosiți după excursiile făcute pe jos și vreo două ore „făceam amiaza”, dar profesorii se adunau și, în lipsa noastră, determinau sau precizau denumirile speciilor necunoscute. Pavel Pulbere cunoștea foarte bine nevertebratele, mai ales insectele, avea o memorie foarte bună. După mulți ani de activitate dlui se întâlnea cu foștii săi studenți, își amintea de numele lor de familie, se uita atent la dâșii și le spunea că au rămas datori cu 2-3 fluturi sau gândaci de la colocviul aplicațiilor de teren.

În timpul studenției așteptam cu nerăbdare sâmbăta și duminica, deoarece numai în aceste zile se organizau dansuri. (Dansurile, voleiul și șahul erau preocupările preferate la aplicațiile de teren). La dansurile de la universitate de lângă căminul №2, participau de obicei și profesorii tineri, holtei. Deși domnul Pavel Pulbere era încă holtei, eu nu l-am văzut niciodată la dansuri sau la jocurile de masă. Se vedea că dlui avea alte preocupări și era convins de faptul că, lucrând în universitate, trebuie respectată neapărat distanța profesor-student.

Un moment crucial în relațiile noastre, care a influențat și activitatea mea de mai departe, a avut loc în anul 1979. În acest an ministrul învățământului din URSS a emis un ordin special, prin care profesorilor fără grad științific li se interzicea să predea prelegeri. Au suferit mulți profesori, printre care și domnul Nicolae Moraru, profesorul meu, cu care am făcut lucrările practice la didactica biologiei. Dumnealui ținea cursurile de darwinism și genetică în limba română la facultățile de Geografie și Biologie și Chimie. Aceste cursuri erau la catedra de fiziologie a omului și animalelor și domnul Pavel Pulbere, ca șef de catedră, trebuia să angajeze o persoană prin cumul, care să știe limba română, să fie cel puțin doctor în biologie, să poată pregăti și preda aceste cursuri. Mai mult ca atât, era de dorit ca persoana să nu aibă nevoie de viză de reședință și loc de trai. Dl Pavel Pulbere s-a oprit asupra candidaturii mele. Eu activam în Tiraspol, eram aranjat

la lucru în calitate de colaborator științific superior la Institutul Moldovenesc de cercetări științifice în domeniul agriculturii irigate. Am avut anumite probleme cu administrația institutului, dar care cele de la urmă s-au rezolvat. Cursurile erau mari, foarte serioase, literatură în limba română aproape că nu era, trebuia lucrat cu dicționarul. Am început pregătirea cursurilor de la zero. În schimb, ele mi-au lărgit orizontul științific la biologie, mi-au oferit material pentru pregătirea tezei de doctor habilitat. Asistând la lecțiile mele, dl Pavel Pulbere mi-a făcut niște obiecții binevoitoare, mi-a spus că mă țin foarte încordat, că în unele momente ale lecției trebuie făcută o mică destindere, povestindu-le studenților ceva interesant, că e necesar de adresat întrebări auditoriului pentru a capta atenția, a vedea nivelul de pregătire al studenților. Aceste neajunsuri le simțeam și eu, dar încă nu aveam experiență de lucru pedagogic. Fiind asistent la catedra de botanică în anii 1963-1965, am predat lucrări practice și am realizat aplicații pe tren. Am început să mă simt mai bine după doi-trei ani de lucru. Studenții erau mulțumiți că înțelegeau materialul și făceau conspecte bune. În decurs de 4 ani de lucru prin cumul am studiat bine colectivul facultății, mă întâlneam mai des și făceam schimb de informații cu foștii colegi de grupă Maria Dicusar, Vladimir Burlea, Mihai Coșcodan. De multe ori apărea problema când mă angajez cu totul la Alma Mater. Acest eveniment a avut loc în anul 1984, datorită susținerii din partea dlui Pavel Pulbere, a colegilor de facultate și a profesorilor care mă cunoșteau încă de student și aveau încredere în mine. Îmi pare bine că întoarcerea mea la universitate n-a pus pe nimeni în situație grea, n-am luat nimănui locul. De la catedra de botanică a plecat la pensie Irina Iîlchina și s-a eliberat o unitate de conferențiar universitar. Șeful catedrei de Botanică Ion Danilov trebuia să plece la lucru în calitate de profesor la universitatea din Nicaragua, anterior fusese la o stagiune științifică în Cuba și cunoștea de acum spaniola. A fost anunțat concurs la locul vacant de șef de catedră de botanică și în consecință am ocupat acest post. Domnul Ion Danilov era cu biletele la avion în buzunar, când a început războiul dintre Honduras și Nicaragua și bineînțeles că deplasarea lui a fost anulată.

Activitatea științifică a domnului Pavel Pulbere s-a desfășurat la universitate în doua direcții: în domeniul fiziologiei omului și animalelor și cel al didacticii biologiei. La începutul anilor '60 ai secolului trecut dlui a fost atras în lucrul experimental de către domnul Ion Procopeț (doctor în biologie, conferențiar universitar, fost șef catedră Fiziologia omului și a animalelor, decan al facultății de Biologie și Chimie, rector al Universității de Stat din Tiraspol). Tot în această echipă lucra și doamna Teodora Frunze – lector superior, profesoară la disciplina Anatomia omului. În acea perioadă catedra Fiziologia a omului și a animalelor dispunea de o colecție mare de animale pentru efectuarea experimentelor. Ea se afla în ograda blocului facultății de Geografie și era reprezentată din câini, iepuri de casă și șobolani. Asupra câinilor se făceau diferite operații, de obicei se introducea fistula lui I. P. Pavlov. Obiectul de studiu al dlui Pavel Pulbere erau iepurii de casă. Problema cercetătorilor era „Influenta excitabilității sporite

a Sistemului Nervos Central asupra dezvoltării arteriosclerozei experimentale la animale”. Apropo, în universitate animalele vii erau folosite în această perioadă nu numai ca obiecte de cercetare științifică, ci și ca obiect de studiu la zoologie și fiziologia omului și animalelor. Catedra se aproviziona anual cu broaște, și studenții făceau câteva lucrări de laborator la fiziologia animalelor. La aplicațiile de teren fiecare student avea anumite angajamente: să prindă și să împăieze păsări.

La 1 septembrie 1966 domnul Pavel Pulbere începe studiile în doctorantură la Institutul de Medicină pentru perfecționarea medicilor din orașul Leningrad (în prezent Sankt-Petersburg). Din spusele domnului Pavel Pulbere, aici a efectuat aceleași experimente pentru rezolvarea aceleiași probleme puse în orașul Tiraspol, de aceea dlui a obținut permisiunea de a generaliza toată informația obținută în formă de teză de doctor.

În urma cercetărilor efectuate dlui a elaborat o metodă nouă de modelare a declanșării arteriosclerozei experimentale și a evidențiat rolul unui șir de substanțe biologice active de proveniență naturală în reglarea metabolismului holosterinic.

În 1967 dl Pavel Pulbere a susținut cu brio teza de doctor în științe biologice cu tema „Influenta stării funcționale a sistemului nervos asupra metabolismului holosterinic și a dezvoltării arteriosclerozei experimentale”. Dlui a scris pe această problemă circa 60 de lucrări științifico-metodice. În 1968 Pavel Pulbere este numit în postul de conferențiar universitar interimar la catedra de Fiziologie a omului și animalelor, iar în anul 1971 Comisia Superioară de Atestare de pe lângă Sovietul Miniștrilor a URSS i-a conferit titlul științifico-didactic de conferențiar universitar.

În anii 1969-1978 dlui a activat în calitate de decan al facultății de Biologie și Chimie, în anii 1977-1992 – șef al catedrei de Fiziologia omului și a animalelor. Mai târziu, în 1983-1988 a fost prorector pentru activitatea didactică a universității, iar din anul 1988 activează ca șef de catedră până în 1992.

O etapă însemnată în activitatea domnului Pavel Pulbere o constituie ultimii ani de viață, începând cu evenimentele militare de la Nistru și evacuarea universității la Chișinău (1992). În iulie 1992, noi trei (P. Pulbere, V. Macoveev, V. Grati) am venit la Chișinău pe la Palanca și Căușeni să ne înregistram în lista cadrelor evacuate. Prin decretul fostului președinte al Republicii Moldova Mircea Snegur, a fost declarat că Universitatea de Stat din Tiraspol este evacuată la Chișinău până la normalizarea situației din Transnistria. Petru Tolocenco a fost numit rector al Universității și el trebuia să numească prin ordin celelalte cadre de conducere (decanii, șefii de catedre). Conform ordinului emis, decan al facultății de Biologie și Chimie a fost numit domnul Pavel Pulbere, care a activat în această funcție până în anul 1996, când starea sănătății lui se agravase. În anul 1996 dumnealui se reîntoarce din nou la catedra de Fiziologia a omului și a animalelor pe care a conduce până la decesul survenit în luna mai 1997.

Aflându-se timp îndelungat în posturi de conducere, dl Pavel Pulbere nu mai avea timp să se ocupe cu experimentul biologic, în schimb atenția lui a fost îndreptată spre activitatea didactică care îi plăcea și corespundea vocației sale.

Pe parcursul a mai mulți ani Pavel Pulbere a fost președinte și membru a Comitetului Olimpic Republican școlar la biologie. Aflându-ne încă la Tiraspol, facultatea de Biologie și Chimie organiza seminare metodice mobile, desfășurate în diferite centre raionale (Orhei, Florești, Cahul).

Echipe de profesori o constituia: M. Navroțchi, P. Pulbere, V. Macoveev, V. Grati. După obținerea independenței Republicii Moldova și trecerea la grafia latină a început reforma școlii, la care a participat activ și colectivul didactic al facultății noastre. Împreună cu domnul Pavel Pulbere am alcătuit programe de învățământ pentru colegii, licee și gimnazii, am participat la întocmirea curriculumului la biologie pentru licee (profil real și umanist) și la alcătuirea unor manuale sau suporturi școlare. Dl Pavel Pulbere a condus Comisia de conferire a gradelor didactice pentru profesorii de biologie din școli. Într-o perioadă relativ scurtă de circa 40 de ani de activitate științifico-didactică domnul Pavel Pulbere a făcut multe fapte bune, dar cel mai mare merit este pregătirea a circa 20.000 de profesori școlari – specialiști în domeniul biologiei, chimiei, geografiei și pedagogiei.

Activitatea sa didactică, de cercetare și organizatorică a fost înalt apreciată. În anul 1970 a fost destins cu insigna „Eminent al învățământului public”, în anul 1981 i-a fost înmănată insigna „Pentru succese eminente în activitate”. Pe parcursul întregii activități Pavel Pulbere s-a învrednicit de diferite distincții ale ME.

Pavel Pulbere a fost un om onest, receptiv și foarte corect în relațiile cu colegii săi de muncă, își iubea foarte mult Patria – Republica Moldova, obiceiurile și folclorul românesc. De Anul Nou dlui și familia sa aveau mare plăcere să primească grupe de studenți-urători. În companii și la petreceri se străduia să dea tonul. Era binevoitor. Cunoștea și reținea bine în memorie multe bancuri, întâmplări din viață, de aceea în societate era înconjurat mereu de oameni.

Amintirea despre distinsul pedagog, om de știință și patriot a fost immortalizată de urmași prin organizarea la facultatea de Biologie și Chimie a laboratorului „Pavel Pulbere”.

Chipul lui luminos va rămâne veșnic în memoria tuturor celor care l-au cunoscut și l-au admirat.